

Karl den Stores 'Almene Formaning', år 789

I år 789 udsendte Karl den Store den 'Almene Formaning' (Admonitio Generalis) – et kongeligt dekret både til verdslige og gejstlige embedsmænd i Frankerriget. Den 'Almene Formaning' skulle fremme en kristen genfødsel af Frankerriget, forbedre lærdom og kundskaber ved at uddanne præsteskrabet, så de kunne forbedre deres forkyndelse og derved i sidste ende forbedre folket og forme samfundet ud fra en idé om det kristne idealsamfund. Målet var også at erstatte det germanske klansamfunds hævnfejder og hedenske traditioner med et kristeligt og kongeligt retssamfund. Som sådan var Karl den Stores politik inspireret af Augustins "Gudsstaten" og af den bibelske beretning om kong Josias, som også ville reformere sit kongerige, efter at han havde fundet et eksemplar af Pagtens Bog (jf. 2. Kong. 22-23).

Må Vor Herre Jesus Kristus herske evigt

Jeg, Karl – af Guds nåde konge og hersker over frankernes kongerige, trofast forsvarer og ydmyg støtte af den hellige kirke – hilser i Vor Herre Kristus vor evige Gud kirkelige og verdslige embedsmænd i alle rækker med ønsket om salighed og varig fred.

Sammen med vore gejstlige og rådgivere har vi roligt og pligttopfyldende overvejet og tænkt over Kristi overvældende nåde overfor os og vort folk, og vi har overvejet nødvendigheden af ikke blot med hele vort hjerte og stemme at takke for Hans uophørlige godhed, men også at vedblive med en fortsat udøvelse af gode gerninger til Hans pris, således at Han, der har vist vort kongerige så stor ære, måtte nedværdige sig til at bevare og beskytte vort rige for evigt. Følgelig, kære præster ved Kristi kirker, ledere af Hans flok og udmærkede verdslige ledere, har det behaget os at anmode om jeres bistand, for at stræbe mod at lede Guds folk mod det evige livs græsgange ved omhyggelig omsorg og indtrængende råd og for at anstrenge jer for ved formaning og det gode eksempel at bringe de vildledte får tilbage indenfor murene af den kirkelige stabilitet, således at ikke ulven – der altid lurker på enhver, som overskrider de kanoniske love eller som bryder med de kirkelige råds faderlige traditioner – skal finde og sluge ham. Således må de formaneres, opfordres og sågar tvinges af den ihærdige fromhed til med fast tro og stabil standhaftighed at holde sig indenfor grænserne af faderlige straffe. Derfor har vi udsendt vore sendebud [missi], som i vort navn og i samarbejde med jer skal reformere, hvad der skal rettes op på. Vi vedlægger også visse kapitler af kirkeretten, som forekommer os at være særlig nødvendige

Ved denne formaning til fromhed søger vi at rette fejl, at fjerne overflødig stof og at koncentrere os om de ting, som er rigtige og lad ingen derfor dømmes den til at være for anmassende. Jeg bønfaller ham derimod om at tage imod den med et åbent sind og med barmhjertighed. For vi læser i Kongernes Bog, hvordan den hellige Josia rejste rundt i det kongerige, som Gud havde givet ham, og lavede reformer og formanede til arbejde for at genvinde det for dyrkelsen af den sande Gud: Ikke fordi jeg anser mig selv som hans helligheds ligemand, men fordi vi altid bør følge helgenernes eksempel og fordi vi må samle omkring os, hvem vi kan til hengivenheden for det gode liv til Vor Herre Jesu Kristi pris og ære. [...]

Kapitel 70 til præsteskrabet

Biskopper skal overalt i deres sogne omhyggeligt tilse, at præsterne holder sig til deres katolske tro og dåb og at de udmærket forstår bønnerne under gudstjenesten og at salmerne bliver sunget ordentligt i overensstemmelse med versenes inddeling, og at de i øvrigt forstår Fader-

vor og prædiker således, at den bliver forstået af alle, således at hver person kan vide, hvad han beder Gud om og således at salmen "Æret være Faderen" kan synges værdigt af alle og således, at selv præsten med de hellige engle og med hele menigheden som med én røst kan istemme messesangen. Det skal også på enhver måde gøres klart for præsterne og andre gejstlige, at de
5 ikke må bære våben, men at de skal stole på Guds beskyttelse snarere end på våben.

Kapitel 71 Til præsten og menigheden

Vi ønsker også at opfordre jeres ærværdigheder til, at I hver især i jeres stifter sørger for at Guds kirke respekteres til Hans ære og at der værdigt udvises ærbødighed overfor altrene.
10 Guds Hus må ikke bruges som en sti for hunde og der skal udvises omhyggelig omsorg for dette skib indviet til Gud og det skal bruges med ære. Verdslige og mondæne forretninger må ikke udføres i kirkerne, fordi Guds hus skal være et bedehus og ikke en røverkule.¹ Når folket kommer til den vigtige messe, skal de være opmærksomme og de bør ikke gå før præsten har afsluttet sin velsignelse.

15

Kapitel 72 Til de Gejstlige

Vi forlanger også af de gejstlige, at præsterne ved Guds alter skal pryde deres embede med god opførsel og det samme gælder de andre ordener, hvor menigheder af munke lever efter klosterreglen. Vi anmoder dem om en retfærdig og passende livsførsel, ligesom Gud befalede
20 det i evangeliet: "Lad jeres lys skinne for mennesker, så de ser jeres gode gerninger og priser jeres Fader, som er i himlene,"² således at mange ved deres eksempel måtte føres til at tjene Gud og lad dem tilslutte sig og knytte sig ikke blot til børn i et tjenesteforhold, men også til sønner af frie mænd. Og lad der blive grundlagt skoler, hvor drenge kan lære at læse. Vejled dem i hvert stift og i hvert kloster i salmerne, i den korrekte skrivekunst, sangene, kalenderen
25 og kirkeåret og de katolske bøger, fordi nogle ofte ønsker at bede rigtigt til Gud, men de beder forkert på grund af fejlfulde bøger. Og tillad ikke jeres drenge [novicer] at give forkert undervisning i læsning og skrivning. Hvis der er behov for at skrive evangeliet, salmer eller messebøger, så lad voksne mænd gøre skrivearbejdet med omhyggelighed.

30 Kapitel 73 Til Præsteskabet

Med stor alvor anmoder vi ligeledes alle, uanset, hvor de er, som ved munkeløftet har bundet sig til klosterlivet, om at de på enhver måde lever stabilt og i overensstemmelse med dette løfte. For det står skrevet: "Når du aflægger løfte til Herren din Gud, må du ikke tøve med at indfri det."³ Og igen: "Det er bedre, at du ikke aflægger løfte, end at du gør det og ikke indfrier det."⁴
35 Lad de, som kommer til klostrene, først aflægge en prøve i eksamenslokalet som sædvanen byder og lad dem derved blive optagne. De, som kommer til klostret fra det verdslige liv, bør ikke med det samme sendes afsted udenfor klostret for at udføre klosteropgaver, førend de åndeligt er blevet godt uddannede. Munke må ikke søge verdslige fornøjelser. På samme måde bør de, som optages i præstestanden, som vi kalder det kanoniske liv, leve dette deres kanoniske liv i overensstemmelse med reglerne for præstestanden og biskoppen skal føre tilsyn med
40 og regulere deres liv, ligesom abbeden gør det med munkene.

¹ Mathæusevangeliet 21:13

² Mathæusevangeliet 5: 16

³ Femte Mosebog 23:21

⁴ Prædikerens Bog 5:5

Kapitel 74 Til Alle

Alle skal have den samme og korrekte vægt og mål, både i byerne og i klostrene, både når man afgiver og modtager betaling, således som det er befalet os i Herrens Lov: "To slags vægtlodder og to slags kornmål, begge dele vækker Herrens afsky."⁵ [...]

Kapitel 80 Til hele Præsteskabet

Lad dem fuldt og helt følge den romerske salmesang og lad dem udøve præsteembedet i overensstemmelse med de natlige og timelige anvisninger, som blev nedlagt af vor fader Pipin, vel-signet være hans minde, dengang da han undertrykte den galiske sædvane til fordel for enheden med den katolske kirke og den fredelige harmoni indenfor Guds hellige kirke.⁶

Kapitel 81 Til Alle

I overensstemmelse med Herrens bud i evangelierne fastslår vi også, at der ikke skal udføres noget tjenstligt arbejde om søndagen, ligesom min fader, æret være hans minde, gav ordre til i edikter ved kirkemøder i hans regeringstid. Det vil sige, at mænd ikke skal udføre landbrugsarbejde, hverken med at pløje marker eller ved at passe vinmarker, at så korn eller plante læhegn, hverken med at rydde skove og fælde træer, at arbejde med sten eller bygge huse eller ved at arbejde i haven og ligeledes må man heller ikke forsamles for at lege eller gå på jagt. Tre opgaver med hestevogn må dog udføres om søndagen; man må godt køre med våbenvognen eller med madvognen eller, hvis det er nødvendigt, bringe et lig til graven.

Kvinder må heller ikke arbejde med klæde eller skære tøj, eller sy og brodere, ej heller er det tilladt at kæmme uld eller at knuse hør eller at vaske tøj offentligt eller at klippe får – alt dette for at Herrens dag holdes i ære og holdes i ro. Men lad folk komme sammen i kirken til messens højtideligheder alle steder fra og lad dem prise Gud på denne dag for alt, hvad Han har gjort for os.

Kapitel 82 Til Alle

Og I udvalgte og ærværdige pastorer og biskopper og herskere i Guds kirke skal holde opsyn med, at de præster, som I sender til jeres stifter for at tjene Gud og prædike og herske for folket i kirkerne, prædiker rigtigt og retfærdigt. Og I skal ikke tillade nogle af dem at opfinde og prædike nye og uortodokse ting for folket efter deres egen vurdering og ting, som ikke er i overensstemmelse med Det hellige evangelium. Og I skal prædike de ting, som er retfærdige og rigtige og som fører til det evige liv og I skal instruere andre i at prædike disse samme ting.

Oversat af M. Pihl efter B. H. Rosenwein (red.): *Reading the Middle Ages: Sources from Europe, Byzantium and the Islamic World*, Toronto (2018) s. 159-161.

⁵ Ordsprogenes Bog 20:10

⁶ "Den galiske sædvane" henviser her til ord og salmer, der blev brugt i den kirkelige liturgi under merovingerne i Frankeriget. Karl den Store tillægger her hans far Pippin d. 3 (død 768) æren for at have afskaffet disse kirkelige traditioner, men Karl den Store var selv foregangsmand for at reformere kirkelig tradition og liturgi i overensstemmelse med den romersk-katolske kirkes sædvane.